

Aansprakelijkheid wegbeheerder voor schade van

Wanneer kan een gewonde fietser de gemeente aansprakelijk stellen? Zijn daar duidelijke normen en richtlijnen voor? Hierover ging de discussie tijdens het symposium 'De aansprakelijkheid van de wegbeheerder bij eenzijdige ongevallen', dat het Fietsberaad en de Universiteit van Utrecht op 1 juni organiseerden. Aanleiding voor het symposium was een onderzoek van Rianka Rijnhout naar 41 dossiers uit de archieven van de Fietsersbond van fietsers die de wegbeheerder aansprakelijk gesteld hadden.

Otto van Boggelen

Normaal gesproken moet iedereen die zijn schade wil verhalen op een andere partij bewijzen dat de tegenpartij schuldig of nalatig is geweest. Tussen wegbeheerders en weggebruikers is dat anders geregeld. Als een weggebruiker - dus ook een fietser - een wegbeheerder aansprakelijk wil stellen, hoeft hij geen nalatigheid of schuld van de wegbeheerder aan te tonen. In het Burgerlijk Wetboek (artikel 6:174) is namelijk bepaald dat voor wegbeheerders een risicoaansprakelijkheid geldt. Het slachtoffer hoeft slechts aan te tonen dat de situatie gevaarlijk is en dat de schade daar een direct gevolg van is.

Verkeerd of twijfelachtig

Maar wanneer is een situatie gevaarlijk? Wanneer verkeert een weg in gebrekkige staat? Daarvoor bestaan geen eenduidige normen of richtlijnen. Ondanks de risicoaansprakelijkheid wordt in iets meer dan de helft van de dossiers die Rijnhout onderzocht aanvankelijk geen schadevergoeding toegekend. De motivering van de afwijzingen is volgens haar in veel gevallen evident verkeerd of twijfelachtig.

Op het symposium zette ze een aantal voorbeelden op een rij:

- Bij een ongeval als gevolg van een tijdelijke situatie bij wegwerkzaamheden verwijst de gemeente het slachtoffer door naar de aannemer die

De rechter heeft bepaald dat bij losliggend grind ook specifiek voor slipgevaar gewaarschuwd moet worden.

de werkzaamheden uitvoert. De gemeente beroept zich op het contract met de aannemer, waarin bepaald is dat deze aansprakelijk is voor eventuele schade. Volgens Rijnhout blijft echter de wegbeheerder ook in zo'n geval aansprakelijk. Wel kan hij proberen de schade-uitkering te verhalen op de aannemer.

- Een wegbeheerder wijst de aansprakelijkheid af, omdat hij niet op de hoogte was van de gevaarlijke situatie en dus ook geen maatregelen heeft kunnen treffen. Vanwege de risicoaansprakelijkheid is het echter niet relevant of de wegbeheerder bekend is met het gevaar. Alleen als de gevaarlijke situatie zeer kort voor het ongeval is ontstaan, is de wegbeheerder niet aansprakelijk.
- Bij een fietser die tegen een onverlicht paaltje is aangereden, gebruikt de wegbeheerder het argument dat het paaltje geen onderdeel is van de weg. Volgens Rijnhout ten onrechte. De wegwitruiming en het weglichaam maken deel uit van de weg, dus ook paaltjes, middengeleiders, bebording en markering.
- De wegbeheerder beroept zich op

eigen schuld van de fietser, omdat deze zelf in overtreding was. Hij had bijvoorbeeld geen licht of fietste over de busbaan. Volgens Rijnhout is de wegbeheerder ook aansprakelijk als de fietser in de fout gaat. De eigen schuld van de fietser kan echter wel in mindering gebracht worden op de hoogte van de schadevergoeding.

Slipgevaar

De vraag wanneer een wegbeheerder voldoende heeft gewaarschuwd, is lastig te beantwoorden. Enerzijds moet hij terughoudend zijn met waarschuwborden, omdat anders verzadiging bij de weggebruikers optreedt en geen enkele waarschuwing meer effect heeft. Anderzijds moet hij zeer specifiek zijn in het gevaar dat de weggebruikers lopen. Exemplarisch daarvoor is de uitspraak over een automobilist die slipte op een weg met een laag vers gestrooid grind. Hoewel de wegbeheerder waarschuwde met het bord 'losliggende stenen' (J25), was hij toch aansprakelijk. Hij had namelijk ook moeten waarschuwen voor slipgevaar (J20). Sindsdien verschijnen altijd beide borden bij dergelijke werkzaamheden.

In de discussie merkte een symposium-deelnemer op dat de voorkeur uitgaat naar fysieke maatregelen die het gevaar wegnemen. Hij maakte daarbij een vergelijking met de Arboret. In een fabriekshal is het ook niet voldoende om te waarschuwen. Het moet fysiek bijna onmogelijk zijn om je vingers in een machine te steken.

Verzekerd

De meeste gemeenten hebben zich verzekerd voor schadeclaims van weggebruikers. Om de premies te drukken, kiezen veel gemeenten voor een hoog eigen risico. Zo heeft Nijmegen een eigen risico van € 25.000. Afhankelijk van het schadebedrag en het eigen risico handelt een wegbeheerder een schadeclaim zelf af of stuurt deze door naar de verzekeraar.

Rijnhout constateerde een opvallend verschil. Verzekeraars stuurden veel vaker een standaardbrief met een afwijzing dan wegbeheerders. Een standaardprocedure, in de hoop het slachtoffer het erbij laat zitten? Marc Westerhof, schadebehandelaar bij Centraal Beheer, geloofde er niets van. Hij betoogde dat ook Centraal Beheer alle claims serieus beoordeelt en vroeg zich of de onderzochte dossiers wel representatief waren. Ook Maya Spetter, letselschadeadvocaat bij SAP Advocaten, zette vraagtekens bij de representativiteit van de onderzochte dossiers. Die betroffen voornamelijk eenzijdige ongevallen met materiele schade en licht letsel, terwijl Spetter ook veel gevallen met ernstig letsel op haar bureau krijgt.

De experts denken overigens niet dat er veel misbruik gemaakt wordt van de risicoaansprakelijkheid. Het belangrijkste is dat het slachtoffer serieus genomen wordt. En daarnaast is voorkomen natuurlijk altijd beter dan genezen: een pleidooi om als wegbeheerder vooral de informatie in schadeclaims te benutten.

Rianka Rijnhout, De aansprakelijkheid van wegbeheerders bij eenzijdige verkeersongevallen, Wetenschapswinkel Rechten, Utrecht, 2006. Het rapport kost € 20,- en is bij de Wetenschapswinkel te bestellen via telefoonnummer (030) 253 70 25 en de website www.law.uu.nl/wvr. Daar is ook een samenvatting te downloaden.

Schadeclaims van fietsers in Nijmegen

Slechts een klein deel van de schadeclaims die de gemeente Nijmegen ontvangt is van fietsers: jaarlijks minder dan tien. Meestal stapt Jos Hendriks, bureaucoördinator van de gemeente, zelf op de fiets om ter plaatse te beoordelen of er inderdaad sprake is van een gebrekkige situatie. Ongeveer de helft van de claims van fietsers wordt toegekend. Enkele voorbeelden uit de Nijmeegse praktijk.

Roadbarriers 1

In 1996 werd in het centrum van Nijmegen een selectief toegangssysteem ingevoerd. Daarvoor moesten in het wegdek 'putten' voor een verzinkbare paal geplaatst worden. De werklocatie werd afgezet met hekken, maar die haalden vandalen op een avond weg. Pardoes reed een man het gat in. Ongelukkigerwijze kwam hij met zijn rug op de putrand terecht en liep daarbij een hoge dwarslaesie op. De verzekeraar van de gemeente besloot tot een (hoge) schadevergoeding, omdat een rechter de gemeente waarschijnlijk toch aansprakelijk zou stellen. Wanneer de wegbeheerder een gevaarlijke situatie creëert door bijvoorbeeld graafwerkzaamheden, is deze verantwoordelijk voor solide beschermingsmaatregelen, die niet eenvoudig door derden te verwijderen zijn.

Roadbarriers 2

In december 1999 reed een fietser kort achter een auto over een verzinkbare paal. Na het passeren van de auto werd eerst een rood licht gegeven, waarna de barrier omhoog ging op het moment dat de fietser daar overheen reed. De fietser kwam ten val en brak een arm. Het Gerechtshof Arnhem vond in hoger beroep dat er sprake was van een gebrek. Ondanks alle waarschuwingssignalen was niet gewezen op het specifieke gevaar van een omhoogkomend obstakel. Omdat het slachtoffer ter plaatse bekend was en risico's had genomen, werd de wegbeheerder tot vergoeding van 40% van de schade veroordeeld. Voor zover nog niet gebeurd, worden sindsdien alle roadbarriers aangepast. De verzinkbare paal wordt bijvoorbeeld aangekondigd door middel van een afwijkende verharding met ribbels.

Metten vóór herstel

Een fietser stelde de gemeente Nijmegen aansprakelijk, omdat hij in een gat in een fietspad zou zijn gereden. De medewerker die de claim behandelde, ging direct kijken. Hij zag twee plekken waar het ongeval kon hebben plaatsgehad. Het ene gat was oppervlakkig en amper 2 cm diep, het andere gat is recentelijk gevuld. De wijkopzichter kon alleen melden daar inderdaad een gat gevuld te hebben. De diepte was niet opgemeten. De aangetoonde schade is in coulançe vergoed. Met de wijkopzichters is afgesproken dat zij bij mogelijke aansprakelijkstellingen eerst zullen meten alvorens te repareren.

